Werkgroep Ecologisch Waterbeheer

21 mei ALV

48e editie

Nieuwsbrief mei 2014

Locatie ALV: Alterra,
Droevendaalsesteeg 3, Gebouw 100, zaal Lumen 1+2
6708 PB Wageningen

INHOUD

VAN DE VOORZITTER	3
VAN DE SECRETARIS	4
NIEUWS THEMAGROEPEN	5
PROGRAMMA ALV WEW	8
Concept VERSLAG ALV 16 mei 2013	11
BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER	15
Aquatische ecologie in nederland	19

De **NIEUWSBRIEF** is een uitgave van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer. De werkgroep is een vereniging die zich inzet voor een optimale benutting van ecologisch kennis ten behoeve van het waterbeheer in Nederland.

Artikelen, advertenties en mededelingen kunnen aangeleverd worden tot 4 weken vóór een Algemene Ledenvergadering, bij voorkeur via email zonder opmaak. Zie voor redactieadres hieronder

Bestuur

Voorzitter
Reinder Torenbeek
Torenbeek Consultant
Tesselschadelaan 33
7314 LL Apeldoorn
email: reinder@torenbeek.nl

Secretaris
Ellis Penning
Deltares
Postbus 177
2600 MH Delft
e-mail: ellis.penning@deltares.nl
Voor WEW-zaken: secretaris@wew.nu

Penningmeester
Ronald Bijkerk
Koeman en Bijkerk ecologisch advies en onderzoek
Postbus 111
9750 AC Haren
Email: r.bijkerk@koemanenbijkerk.nl

Contactpersonen subgroepen

Actief Biologisch Beheer (ABB)
Gerard Ter Heerdt
e-mail: Gerard.Ter.Heerdt@waternet.nl
Bas van der Wal
e-mail: Bas.van.der.Wal@stowa.nl
Edwin van der Pouw Kraan
e-mail: evanderpouwkraan@hotmail.com

Kaderrichtlijn Water
Evalyne de Swart
e-mail: evalyne.deswart@grontmij.nl
Sebastiaan Schep
e-mail: s.schep@witteveenbos.nl

Sloten
Edwin Peeters
e-mail: edwin.peeters@wur.nl
e-mail: hoogenboom@tiscali.nl

Biologische waterbeoordeling
Reinder Torenbeek
email: reinder@torenbeek.nl
Ronald Bijkerk
e-mail: r.bijkerk@koemanenbijkerk.nl

Databeschikbaarheid
Gerwin Bonhof
e-mail: g.h.bonhof @koemanenbijkerk.nl

Ecologie en Ethiek
Bram en Lowie van Liere
email: vanliere@xs4all.nl

Exoten
Roelf Pot
email: roelfpot@wxs.nl
secretaris: Karin Didderen
e-mail: karin.didderen@wur.nl

Communicatie
Roelf Pot
email: roelfpot@wxs.nl

Artikelen uit dit blad mogen worden overgenomen onder volledige bronvermelding.

Redactie Nieuwsbrief:
Evalyne de Swart,
evalyne.deswart@grontmij.nl

VAN DE VOORZITTER

De mens wikt, de natuur beschikt.

Het is Paaszondag. 's Morgens moet ik orgelspelen en ik vertrek om 9:30 uit mijn woonplaats Hoenderloo richting Apeldoorn. Onderweg komt tot drie maal toe een brandweerwagen met zwaailicht en sirene mij tegemoet. Later die middag hoor ik dat er een flinke brand op het park De Hoge Veluwe woedt. 's Avonds wordt in het journaal vermeld dat ruim 350 ha natuur is verwoest. "Verwoest?" denk ik dan. Branden komen toch van nature voor? Sterker nog, ik kan mij herinneren dat in het Gooi, waar ik als schooljongen woonde, het afbranden van heide als beheermaatregel werd ingezet. Maar kennelijk gebeurt er door (niet geplande) brand iets met de natuur dat we niet willen. Een paar weken eerder was ik in de Biesbosch. Daar wordt hard gewerkt aan een project in het kader van Ruimte voor de rivier. Landbouwgrond wordt uit productie genomen en oude geulen worden weer opengegraven. Bij nieuwe bruggen zag ik iets wonderlijks: scheve ijzeren buizen waarin een grote boomtak was gestoken. "Voor de ijsvogel", zo werd mij verteld. Kennelijk willen we die soort dáár hebben.

We proberen de natuur naar onze hand te zetten. Deze vegetatie hier, die soorten daar. Maar kunnen we de natuur wel naar onze hand zetten? "Natuur is datgene wat volgt op menselijk handelen." Dat zei Pieter Schroevers in 1987 tijdens een voordracht op het symposium ter gelegenheid van het 20-jarig (!) bestaan van de Werkgroep Biologische Waterbeoordeling, zoals de WEW toen heette. Oernatuur bestaat niet in Nederland. Overal heeft de mens (in Nederland) invloed op het milieu. We verlagen of verhogen de grondwaterstand, we bemesten of we verschralen. Door ons handelen gebeurt er iets in de omgeving. En die reactie roept weer andere reacties op. Soorten verschijnen, andere soorten verdwijnen. Door het zelf ordenend principe ontstaat een bepaalde (dynamische) levensgemeenschap. Dát is in Nederland natuur; datgene wat volgt op menselijk handelen.

Vanuit deze invalshoek is natuur (in Nederland) een antropogeen begrip. Maar let op: ook pitrus en blauwalgen zijn volgens deze definitie natuur. Maar die natuur willen we niet. Biologische waterbeoordeling heeft daarom een subjectief karakter. Welke natuur willen we hebben? Je kunt je zelfs afvragen of we de natuur (de volgvariabelen) of ons handelen (de stuurvariabelen) moeten beoordelen. Want: kunnen we de reactie van de natuur wel voorspellen? Verklaren achteraf lukt aardig, maar voorspellen welke soorten er door het uitvoeren van maatregelen verschijnen, blijkt nog steeds erg lastig. Vergeleken met 1987, toen Pieter Schroevers zijn genoemde voordracht hield, weten we wel al een stuk meer. Een themagroep van de WEW probeert de kennis op het gebied van ecologische waterbeoordeling via een online handboek beter te ontsluiten. Op de komende ALV gaan we het over communicatie rond ecologische waterbeoordeling hebben. Hoe leggen we aan bestuurders en aan belanghebbende organisaties uit wat we willen en waarom, ook al weten we niet zeker wat er zal gebeuren.

Intussen gaat de natuur haar eigen gang. Een week na de brand was ik op het park. De pijpestrootjepollen begonnen al groen uit te lopen. De mens wikt, de natuur beschikt.

Reinder Torenbeek

VAN DE SECRETARIS

Ik ben zo benieuwd hoeveel aquatisch ecologen en waterkwaliteitsmensen dit kleine kikkerlandje nou precies telt. Hoeveel mensen zijn er nou aan het werk om onze wateren ecologisch gezond en chemisch goed te houden? En hoeveel van die mensen weten van het bestaan van de WEW? In ieder geval zijn dat er op dit moment minimaal 441, kijkend puur naar het aantal leden. Ter vergelijking: het NIBI telt zo'n 5500 leden (maar dat is een veel bredere populatie, waar ook onderwijs en terrestrische biologie goed vertegendwoordigde groepen zijn), en bij mijn werkgever werken minstens 50 mensen die zich op de een of andere manier met het waterkwaliteits- en ecologische waterbeheer van zoet Nederland bemoeien, waarvan nog geen 10% lid is.

De vraag die ik u wil voorleggen is dan ook de volgende: Is het nuttig om actief nieuwe leden te gaan werven dit jaar (al was het alleen maar in mijn eigen organisatie en u misschien in de uwe?), zodat de activiteiten die we uitvoeren een groter publiek trekken? Op die manier kunnen discussies zoals die over de biologische waterbeoordeling beter en breder landen in organisaties. Een lezend lid is beter dan geen lid, denk ik maar zo, want de deelname aan de bijeenkomsten blijft stabiel rond de 30 personen hangen (wederom een opkomstpercentage van minder dan 10%, onderstaand figuur). En hoe meer lezende leden, hoe breder we (de aquatisch ecologen en waterkwaliteitsmensen van de BV Nederland / Vlaanderen) kritisch kunnen blijven op ons eigen werk en op de manier waarop we omgaan met beoordelingsmethoden.

Ik ben erg blij met de initiatieven van de nieuwe themagroep biologische waterbeoordeling 4.0 en hoop dat u, als lezend en/of actief lid dat ook bent. Ik kijk erg uit naar de discussie deze ALV over het onderwerp, en ben benieuwd of we ons opkomstpercentage dit jaar weer eens boven de 10% kunnen laten uitstijgen. Samen staan we sterk, samen zijn we kritisch, samen weten we meer,

Tot op de ALV!
Ellis Penning, secretaris WEW

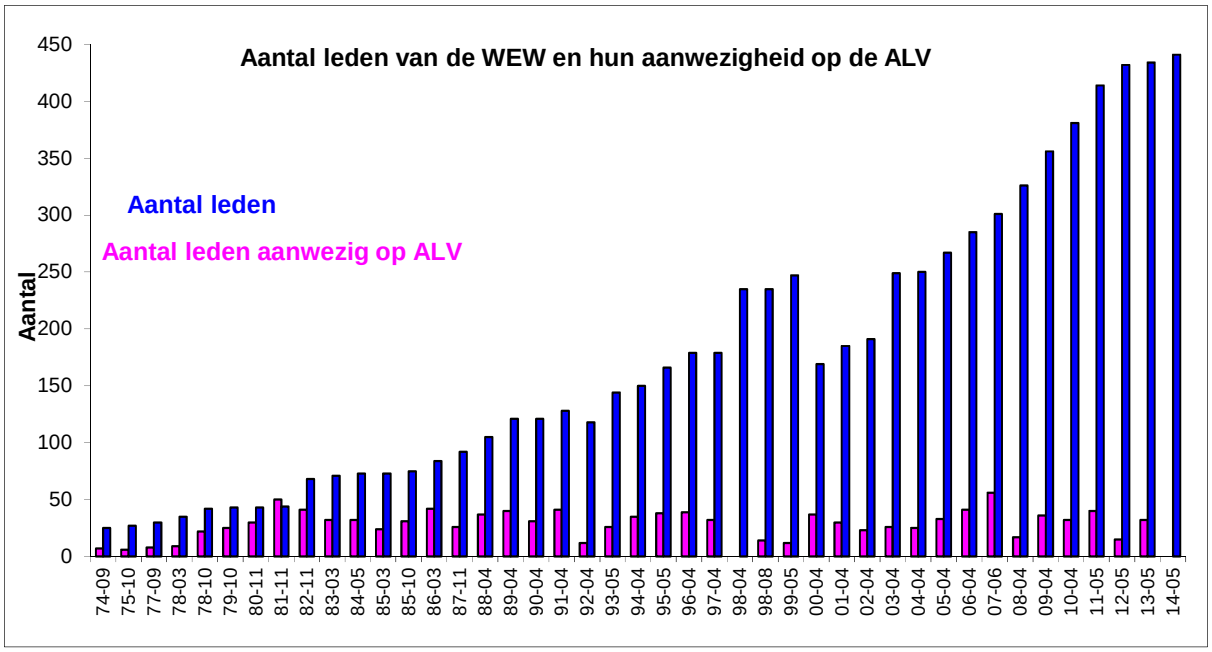

NIEUWS THEMAGROEPEN

Oprichting themagroep Stuurgroep WEW

De activiteiten van de WEW vinden in principe plaats in de themagroepen. Deze heetten voorheen: subgroepen. De reden voor de naamswijziging van subgroep naar themagroep is dat we het oprichten (en ook weer opheffen) van dergelijke groepen makkelijker willen maken. Afhankelijk van de behoefte, ideeën en wensen die bij leden leven, kunnen themagroepen opgericht worden. In de praktijk blijkt dit echter sporadisch te gebeuren.

We willen het oprichten van themagroepen daarom actief stimuleren. Maar wellicht zijn er ook allerlei andere vormen en middelen denkbaar waarmee we van de WEW een levendige vereniging kunnen maken die dicht bij de actualiteit staat. Het idee is een themagroep op te richten die (mede) sturing geeft aan de WEW en van de WEW een levendige vereniging probeert te maken. Het doel van de themagroep is te inventariseren welke aandachtspunten en wensen er bij (vooral jonge) leden leeft en op basis daarvan activiteiten te ontplooien. Het is niet per se gezegd dat de themagroep de activiteiten zelf uitvoert, maar kan daarvoor ook actief trekkers benaderen. Alle opties staan wat dat betreft open. De themagroep functioneert feitelijk als denktank en ideeën-generator van de WEW.

Het voorstel voor het functioneren van de themagroep is als volgt:

- Naast de voorzitter als permanent lid zijn er zes themagroep leden. Jaarlijks vindt er wisseling plaats van twee leden.
- Bij voorkeur jonge, nieuwe leden. Bij voorkeur evenwichtige verdeling over medewerkers van waterbeheerders, onderzoeksinstellingen, adviesbureaus.
- Voorlopig twee bijeenkomsten per jaar (tenzij we gezamenlijk anders besluiten).

Op deze manier bereiken we:

- Per persoon drie jaar lid. De deelname is dus wat tijdbesteding betreft te overzien.
- Tegelijker tijd: continuïteit van de groep.
- Doorlopend inhoudelijke vernieuwing van ideeën.

De themagroep opereert voorlopig onder de naam Stuurgroep WEW, tenzij we gezamenlijk anders beslissen. (Jonge, nieuwe) leden die belangstelling hebben, kunnen zich melden bij Reinder Torenbeek.

Themagroep KRW

De Subgroep KRW is in het afgelopen jaar niet bijzonder actief geweest. Naast de organisatie van het wetenschappelijk deel van de ALV 2013 heeft de Subgroep KRW geen activiteiten georganiseerd. We zijn echter wederom voornemens om in 2014 in het najaar een bijeenkomst te organiseren.

Hebben jullie suggesties voor activiteiten van de subgroep KRW? Laat het ons weten!

Sebastiaan Schep
Evalyne de Swart

Themagroep Ecologie en Ethiek

Vergaderingen organiseren dat is er de laatste tijd bij ingeschoten. Er zijn wel acties geweest. Omdat beide trekkers ook actief zijn binnen de Partij voor Dieren hebben we dat alleen summier en inhoudelijk vermeld op de webpagina. M.b.t. muskusratten gebeurt er niet zoveel meer binnen de WEW. De Zoogdiervereniging heeft het initiatief overgenomen. ***Luis in de pels?***

Wat betreft de otter zijn we wat actiever geweest, met name via sociale media. Staatssecretaris Bleker vond dat het aantal verkeersdoden onder de otters beter 'onder de pet' kon blijven. Het Planbureau voor de Leefomgeving deed daar aan mee. Via mails en tweets (reagerend op tweets van directie PBL) hebben we dat onder de aandacht gebracht. In maart 2013 werd de 'otterindicator' bij de tijd gebracht: http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1072-Herintroductie-otter.html?i=19-49. ***Luis in de pels?***

Samengevat en aangevuld door ons: Uitgezet 31 waarvan 16 wildvang, 5 doden tijdens vangst). Officieel was er een stabiele populatie in 2010 van 60 exemplaren, onofficieel stelt de Stichting Otterstation Nederland dat nu er 100 aanwezig kunnen zijn. In 2013 zijn er 26 doodgereden, wat het aantal doden in het verkeer sinds de herintroductie op 113 brengt.

Ons uitgangspunt blijft dat de IUCN regels heeft opgesteld, die Nederland onderschreef. Daarin stond dat herintroductie alleen toegestaan zou zijn wanneer de oorzaken van de vermindering van de populatie c.q. de extinctie bekend zouden zijn **en weggenomen**. M.b.t. de herintroductie van de otter heeft Nederland die regel met de voeten getreden.

Afgelopen tijd werd er een otter waargenomen in de Nieuwkoopse Plassen. Gejuich alom en een roep naar de overheid om maatregelen zodat die otter niet zou worden doodgereden. De geschiedenis herhaalt zich. De bedoeling van IUCN was, eerst maatregelen (oorzaak wegnemen) en dan pas herintroductie. We zullen daar weer aandacht aan besteden.

Na de terugkeer van een otter in de Nieuwkoopse Plassen publiceerde Hydrotheek een overzicht van alle artikelen en rapporten over de otter in Nederland, daar ontbraken er een aantal; we hebben ze op de website van de WEW gewezen, ook inhoudelijk draaien we mee.

Bram en Lowie van Liere

Themagroep exoten

De themagroep exoten van WEW vormt samen met de werkgroep exoten van NecoV de Werkgroep Exoten. De werkgroep onderhoudt een eigen website waarop het informatie uitwisselt over exoten, publicaties en bijeenkomsten en andere activiteiten. Het ledental is uitgegroeid tot 146.

De werkgroep heeft in 2013 een workshop en een themadag georganiseerd. Voorafgaand aan de workshop was een vergadering belegd. De functie van deze vergadering wordt steeds kleiner, de uitwisseling van informatie gaat steeds meer via de website en er worden voornamelijk nog huishoudelijke zaken besproken.

Op 4 april werd de workshop ‘Benutting als alternatief voor omgaan met exoten’ gehouden bij Bureau Waardenburg in Culemborg. Er werd onder andere gesproken over het bevissing van exotische vissen, krabben en kreeften, het voederen van reuzenberenklauw aan wolvarkens, en het inzetten van driehoeksmosselen voor waterzuivering. Daarna was er een demonstratie van de kweek van driehoeksmosselen op kratten en een borrel met verse rivierkreeft. Er waren 24 deelnemers.
Op 19 december was de themadag op Kasteel Groeneveld te Baarn, wederom druk bezocht met bijna 60 deelnemers! De dag had als onderwerp ‘Hoe moeten we nu eigenlijk omgaan met exoten?’. De lezingen en de discussie ging vooral over perceptie, risicobeoordeling en beleid.

Naast de verschillende lezingen was er in de pauze een postersessie. De dag werd zoals gebruikelijk afgesloten met de “Exotenparade 2013”. Samenvattingen en presentaties zijn te vinden op de website van de werkgroep: http://www.werkgroepexoten.nl/meetings.php?mtid=th13#th13

Themagroep Biologische waterbeoordeling 4.0 (BW4.0)

BW4.0 is een nieuwe themagroep binnen de WEW, opgericht in juli 2013. Deze themagroep wil de toepassing van ecologische kennis in de beoordeling en het beheer van oppervlaktewater stimuleren. Er is immers veel meer te doen met de monitoringgegevens dan alleen het berekenen van EKR’s… De themagroep wil deze kennis voor iedereen ontsluiten en hanteerbaar maken. Door tools te presenteren, cases uit te werken en wetmatigheden aan te reiken, waardoor men effecten globaal kan inschatten zonder van alle details op de hoogte te zijn. Op deze wijze wil de WEW de rol van de ecoloog in processen ondersteunen en ecologische waarden op een effectieve wijze versterken.

Producten

BW4.0 heeft een groep op LinkedIn onder de naam Biologische Waterbeoordeling. Op dit platform kan men discussiepunten aan de orde stellen in relatie tot het doel van de themagroep.
BW4.0 heeft een wiki-achtige site waar gewerkt wordt aan een online handboek.

Hoe zo, BW4.0..?
De naam van de themagroep, Biologische Waterbeoordeling 4.0, staat voor het vierde initiatief op het gebied van ecologisch waterbeheer (het eerste was het Handboek Biologische Waterbeoordeling, het tweede het EBEO-systeem en het derde de KRW).

Activiteiten
De themagroep is in 2013 drie keer bij elkaar gekomen, inclusief de oprichtingsvergadering op 18 juli. Op de eerste bijeenkomst zijn gedachten en ideeën uitgewisseld en zijn een technisch spoor (kennis) en een sociaal spoor (communicatie) onderscheiden. Op de tweede bijeenkomst, op 25 september, is besloten om een tweede handboek biologische waterbeoordeling samen te stellen, en om een discussieplatform op LinkedIn op te richten; beheerder is Steven Verbeek. Op de derde bijeenkomst, op 19 november, is gediscussieerd over de invulling van het handboek en besloten om dit op te zetten in een wikipedia-achtige vorm. Daartoe is in het voorjaar van 2014 door Roelf Pot een site ontwikkeld en gelanceerd. De eerste teksten zijn geschreven.

Meedoen..?
In de loop van 2013 is het ledental van BW4.0 gegroeid van acht naar dertig leden. Enkelen zijn agendalid en willen de ontwikkelingen wel volgen. Het aantal actieve deelnemers mag nog best groter worden. Met name voor het schrijven van teksten voor het online handboek. Voor meer informatie volg de website of neem contact op met Reinder Torenbeek of Ronald Bijkerk.

Van de overige themagroepen is geen nieuws ontvangen.

Werkgroep Ecologisch Waterbeheer

Uitnodiging ALV-dag WEW, 21 mei 2014: Hoe krijgen we waterkwaliteit en ecologie op de kaart?

Highlights:
→ Presentatie van het boek Aquatische ecologie in Nederland, Henk Hoogenboom
→ Forumdiscussie met waterschapbestuurders en ecologen
→ Voordracht door Ivo de Wijs
→ Bezoek kunstbeek bij Alterra

Locatie
De ALV wordt gehouden bij Alterra
Droevendaalsesteeg 3
Gebouw 100, zaal Lumen 1+2
6708 PB Wageningen

Aanmelden
De dag staat open voor alle leden van de WEW en genodigden. De toegang is gratis. Je kunt je opgeven via de website van de WEW: www.wew.nu

Dit jaar organiseert de themagroep Ecologische Waterbeoordeling de dag met de Algemene Ledenvergadering van de WEW.

Wat doet de themagroep Ecologische Waterbeoordeling?
Voor behoud en herstel van de ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren is een goede beoordeling van een watersysteem nodig: in welke toestand is het water? Is het gezond, moet het beter, wat is nodig om de verbetering te realiseren? Nu de meeste 'no regret'-maatregelen al zijn genomen komt het aan op maatwerk. Een goede watersysteemanalyse in combinatie met een goede ecologische beoordeling is dan nodig om de meest (kosten-)effectieve herstelmaatregelen te kunnen vinden. De subgroep BW 4.0 van de WEW werkt aan een online handboek waarin kennis over watersysteemonderzoek verzameld wordt, zowel over watersysteemanalysemethoden als ecologische tools en beoordelingsmethoden. Het handboek komt beschikbaar als WIKI.

Inhoud van de dag
De dag begint met de presentatie van het boek "Aquatische Ecologie in Nederland, functioneren en beheren van aquatische ecosystemen". Dit boek is in opdracht van de STOWA door Henk Hoogenboom geschreven. De WEW heeft hier een financiële bijdrage aan geleverd. De KNNV verzorgt de druk van het boek.

In het volgende inhoudelijk deel van deze dag staat communicatie over waterkwaliteit en ecologie centraal. In 2014 worden de nieuwe stroomgebiedsbeheerplannen opgesteld, met daarin de te nemen maatregelen in de komende planperiode (2015-2021). De subgroep beseft dat te nemen maatregelen om de watersystemen te verbeteren - en te verwachten resultaten ervan - niet makkelijk te communiceren zijn. Goede communicatie met het waterschapsbestuur, belangenorganisaties en burgers in het algemeen is noodzakelijk om draagvlak voor maatregelen te krijgen of te behouden.

Aandachtspunten hierbij zijn:
- Hoe maken we het belang van waterkwaliteit en ecologie duidelijk?
- wat hebben bestuurders en ecologen van elkaar nodig om waterkwaliteit en ecologie beter op de kaart te zetten?

- Hoe verpakken we de boodschap? Hoe kunnen we het spel beter spelen?
- Hoe gaan we om met onzekerheden?

Aan de hand van goede voorbeelden, de resultaten van een klein onderzoek naar ervaringen van ecologen en bestuurders met communicatie over waterkwaliteit én een forumdiscussie tussen waterschapsbestuurders en ecologen willen we hier graag een begin mee maken. Ivo de Wijs zal hier een visie van de burger aan toevoegen.

In de middagpauze brengen we een bezoek aan de kunstmatige beek van Alterra.
Zie voor meer details het bijgevoegde programma.

Programma ALV-dag WEW, 21 mei, Alterra

9:30	Inloop, koffie	
10:00	Welkom en inleiding	Marie-Louise Meijer, dagvoorzitter
10:10	Boekpresentatie	Henk Hoogenboom
10:40	Hoe overbruggen we de kloof?	Agnes van Zoelen, dagelijks bestuur Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
11:00	Ruimte maken voor bedreigde diersoorten. Over kamsalamanders en bijen.	Marjet Hooft – van Huisduijnen, medewerker waterschap Groot Salland
11:15	Communicatie met belangenorganisaties	Bruce Michielsen, medewerker Hoogheemraadschap van Rijnland
11:30	Koffie/theepauze	
11:45	Ecologische Sleutelfactoren	Bas van der Wal, STOWA
12.15	Algemene Ledenvergadering	
12:45	Lunch en rondleiding proefruimte met o.a. een kunstbeek	Ralf Verdonschot, medewerker Alterra
14:15	Ervaringen van waterschaps-bestuurders en ecologen – resultaten van de interviews	Miriam Collombon, WEW
14:30	Forumdiscussie onder leiding van de dagvoorzitter	Forumleden: - Wiegert Dulfer, dagelijks bestuur Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. - Harrie Alberts, algemeen bestuur Waterschap

		Vechtstromen - Marjan Brouwer, algemeen bestuur Waterschap Vallei en Veluwe - Gerard ter Heerdt, medewerker Waternet - Jappe Beekman, medewerker Waterschap Aa en Maas - Harry Bouwhuis, medewerker Waterschap Zuiderzeeland
15:30	Natuurontwikkeling en de samenleving.	Ivo de Wijs
16:00	Afsluiting, borrel	

CONCEPT VERSLAG ALV 16 MEI 2013

Verslag van het wetenschappelijk deel van de ALV "Ambities voor het tweede Kaderrichtlijn Water stroomgebiedbeheerplan "

De voorbereidingen voor het opstellen van de analyse van doelen en maatregelen voor het tweede KRW stroomgebiedbeheerplan zijn in volle gang. In de afgelopen jaren is er in de voorbereiding veel onderzoek verricht en nu is het 'echte' werk voor het tweede stroomgebiedbeheerplan weer gestart.

Voor het wetenschappelijke deel van de ALV van de WEW heeft de subgroep Kaderrichtlijn Water een aantal thema's eruit gehaald die betrekking hebben op de ambities voor de tweede ronde stroomgebiedbeheerplannen: Hoe is het gesteld met de ambities voor de KRW? Zijn er verschillen tussen de verschillende waterschappen? Waardoor worden de ambities bepaald? Hoe realistisch zijn ecologische doelen? Halen we onze doelen in 2027?

Het programma was als volgt:

9.30 -	Ontvangst met koffie
10.00 - 10.10	Algemene toelichting op het programma
10.10 - 10.25	KRW en keuzen, kwaliteit voor later *Frank van Gaalen (Planbureau voor de Leefomgeving)*
10.25 - 10.50	Nutriëntenproblematiek: er is meer mogelijk dan we denken (?) *Harm Gerrits, Hoogheemraadschap van Rijnland*
10.50 - 11.15	Het bepalen van de ambities: is een systeemanalyse daarvoor een zinnig instrument? *Yolanda Wessels, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden*
11.15 - 11.45.	Ambities voor ecologische doelen en maatregelen door *Gerhard Duursema, Waterschap Velt &Vecht, Harry Tolkamp, Waterschap Overmaas*

Frank van Gaalen (PBL) vertelt in zijn presentatie dat momenteel 50% van de geplande maatregelen in Nederland zijn uitgevoerd, en dat naar schatting in 2015 alle geplande maatregelen zullen zijn uitgevoerd. Voor het doelbereik bleek in 2009 dat slechts 5% van de waterlichamen het ecologisch doel bereikt heeft, voor chemie is dat 2/3^{e}. Er zal dit jaar een update hiervan komen. Op schattingen vanuit de maatregelpakketen concludeert het PBL dat in 2015 zo'n 20% van de wateren de ecologische doelen zal halen, en in 2027 zo'n 40% (door bezuinigingen kan dit nog lager uitvallen). Voor zwemwater-, recreatie-, drinkwater- en landbouwnormen voldoet het water veel beter, alleen voor ecologie dus niet. De hoofdoorzaak ligt nog voornamelijk in hydromorfologische druk, gecombineerd met de hoge nutrientenlast en vismigratieblokkades.
Veel van de ecologische doelen zijn niet goed te combineren met andere doelen (landbouw, wonen, recreatie). De ecologische ambities zijn dus hoog, maar de uitvoeringsambities zijn in de praktijk nog laag.

Frank pleit voor een verandering in werkwijze waarbij we duidelijker kiezen en meer maatwerk per gebied leveren met differentiatie naar wat in een gebied belangrijk is. Door het effectiever sturen in een kleine hoeveelheid gebieden kun je meer winnen. Daarbij moet wel een totale omgevingsvisie (gemaakt door de politiek/rijk/provincie) worden meegenomen bij de keuze die de waterschappen maken.

Discussie na de presentatie focust vooral op de relatie tussen beheer en de vereisten vanuit Brussel. Wat moet je rapporteren en wat niet. De boodschap daarbij is dat je naar Brussel vooral duidelijk moet beargumenteren waarom je iets wel of niet doet. Er wordt ook gesuggereerd dat in gebieden waar al een natuur-doel ligt vanuit bijv. N2000 je minder KRW-investeringen maakt, omdat je dan dubbelop gaat werken.

Harm Gerrits stelt in zijn presentatie dat er meer mogelijk is dan we denken, zeker op het gebied van nutrientendoelen, maar dat we wel realistische doelen moeten stellen. Er is hiervoor bij Rijnland een studie uitgevoerd naar de situatie rond 1930, waaruit blijkt dat de waterkwaliteit het meestal wel goed was, maar dat het toen ook al niet overal helder was. Kijkend naar langjarige trends zien we nog steeds verbetering, zeker in bijv. de grote rivieren, en ook de 5^{e} eutrofieringsenquete laat zien dat de concentraties nutriënten nog altijd dalen. In Rijnland komt ongeveer de helft van de belasting uit de

polders, 1/4e van de RWZI en 1/4e van bovenstrooms. Hoewel er nog steeds te veel mest wordt toegediend (P ¼ te veel, N 1/2 te veel CBS-studie plaatsingsruimte mest) zijn er ook positieve ontwikkelingen waar we meer mee kunnen, zoals het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. In het veld, samen met agrariers, is nog veel winst te behalen door beter maatwerk. De landbouw, en ook de samenleving zelf willen wel vergroenen, dat is een positief signaal. Het Brusselse beleid en nieuwe innovaties helpen daarbij. Dus pleit Harm voor het doorgaan op het nutrientenspoor, waarbij we ook moeten streven naar meer communicatie met Den Haag en de mensen in het veld. Laat de ecologische doelen heel, maar ga op een nieuwe positieve manier aan de slag om ze te behalen.
Discussie na de presentatie focust vooral op de vraag of we het teveel aan mestgift niet beter kunnen sturen en de overcapaciteit op andere manieren zijn af te voeren.

Yolanda Wessels vertelt dat bij HDSR moeilijke maatregelen zoals het verbreden van watergangen, peilbeheer en emmissie maatregelen niet haalbaar zijn in de KRW-waterlichamen. Yolanda pleit ervoor om daarom ook meer naar de overige wateren te kijken en de KRW in breder perspectief te zien dan alleen de aangewezen KRW-waterlichamen, want in de overige wateren is nog wel veel winst te behalen, wat zowel ecologisch als maatschappelijk waardevol is. Omdat er erg veel overige watergangen zijn binnen HDSR (10.000 km) moeten er wel prioriteiten worden gesteld, waabij watersysteemanalyse met bijv. het Volg- en Stuursysteem veel inzicht geeft. Yolanda heeft vervolgens bij het bestuur de vraag voorgelegd op welke wateren je gaat inzetten, door het bestuur een spel te laten spelen, waarbij ze zelf konden kiezen welke maatregelen ze waar inzetten met een beperkt budget van 1 euro (10 dubbeltjes). Daarna moesten ze berekenen hoeveel natuurwinst en maatschappelijke winst ze konden halen met hun inzet. Dit was erg effectief en heeft er toe bijgedragen dat HDSR heeft besloten om ook op de overige wateren in te zetten met maatregelen. Je hoeft dus niet over de overige wateren naar Brussel te rapporteren, maar het helpt wel om er aan te werken.
Discussie na de presentatie focust vooral op de vraag hoe je doelen integer vaststelt. Wat zijn de wensen in een gebied en hoe prioriteer je dat. Systeemanalyse is daarbij een belangrijke strategie en het signaleren van functies die in gedrang lijken te raken.

Gerhard Duursema presenteert de ecologische ambities van Rijn-Oost (met nuances in de visies van de 5 verschillende waterschappen). De maatregelen in Rijn-Oost zijn vooral het aanleggen van NVO's, herinrichting van beken (aanpassen van lengte en dwarsprofiel), en aanleggen van vispassages. De uitgangspunten van het bestuur zijn dat het in de toekomst vooral goedkoper moet, maar dat doelverlaging niet kan. Het uitgangspunt van de ecologen is dat we uit moeten gaan van haalbaar en betaalbaar naar wat willen we waar, en dat de focus is op wat mag (ipv wat moet) en op watersystemen ipv waterlichamen.
Waar in SGBP1 vooral afweging per maatregelen per waterlichaam ging, zou dit in SGBP2 meer een afweging op watersysteemniveau moeten zijn, waar ook de gebiedsvisie moet worden meegenomen. Bij beken met veel verhang moet de focus liggen op het totale watersysteem met een goed begrip van het effect van het huidige hydrologische regime. Bij beken met een laag verhang ligt de nadruk vooral op NVO's, al moet dat geen automatisme zijn en moet er ook gelet worden op waterkwaliteit en peilbeheer. Vispasseerbaarheid alleen bij voldoende potentie en alles in combinatie met een totale gebiedsvisie en synergie met ander beleid. De ambities zijn meer ecologie voor minder geld en maatregelen met een beperkt ecologisch effect schrappen.
De discussie focust zich vooral op de vraag waar je maatregelen eerst inzet (de trap wordt van boven naar beneden schoongeveegd, wat wel geldt voor de waterkwaliteit maar voor vispasseerbaarheid kun je ook beneden aan beginnen).

Harry Tolkamp pleit in zijn presentatie voor meer maatregelen in de haarvaten van het systeem omdat dat aantoonbaar veel waarde oplevert. In Zuid-Limburg worden ook al deze resultaten meegenomen in de stroomgebiedsrapportage, want het is één samenhangend systeem
In SGBP2 houdt het waterschap dezelfde ambities als in SGBP1 maar in de realiteit zijn er wel een aantal obstakels: zo is grondaankoop moeilijk, mogen de lasten voor de burger niet omhoog, zijn vispassages moeilijk realiseerbaar en worden investeringen uitgesteld. Harry gaat in op de vraag wat de meest effectieve maatregelen zijn in de beken in zijn waterschap: (er wordt voor 15 MEuro aan beekherstelprojecten uitgevoerd en voor 4 MEuro aan vispassages aangelegd). Nog steeds is de belasting van de beek door RWZIs hoog (50% voor N, en 70 % voor P). Het aanleggen van een 4e trap in alle betrokken RWZIs kost 60MEuro. Hij gaat ook in op het probleem van de overstorten. Harry legt het probleem van de overstorten uit aan derden door het te vergelijken met 'de schoonmoeder onder de warme douche met een kapotte boiler: af en toe wat warmer water kan, maar te vaak of

plotsklaps veel te heet kan niet. Op die manier wordt het mensen vaak wel duidelijk dat overstorten ook belangrijk zijn. Plecoptera soorten hebben vaak meer dan een jaar nodig om van een overstort gebeurtenis te herstellen. Op basis van dat soort kennis kan beleid worden gemaakt wat de max. toelaatbare hoeveelheid overstorten per jaar is, zodat er beter kan worden gekozen welke overstorten moeten worden aangepakt. Harry benadrukt dat veel uitleggen aan bestuur uiteindelijk resulteert in meer begrip en betere keuze voor de juiste maatregelen.

CONCEPT-NOTULEN Algemene Ledenvergadering WEW 16 mei 2013.

Aanwezig op de ALV: 32 leden, 18 leden waren met kennisgeving afwezig. De WEW telde op 23 mei 2013 435 leden.

1. Opening

Voorzitter Reinder Torenbeek opent de vergadering om 12.00 uur.

2. Mededelingen

   Agenda wordt goedgekeurd
   Geen verdere mededelingen

3. Verslag van de vorige ALV vergadering (zie Nieuwsbrief).

Enkele opmerkingen en discussies n.a.v. verslag:

1. Publicaties WEW – Ronald is nu bezig met het digitaliseren, hij heeft alles binnen.
2. Sloten-publicaties (toelichting van Bas van der Wal per telefoon): het boek over sloten van Edwin Peeters is bijna af. In juni wordt de opmaak gedaan. Dit is geen WEW-publicatie maar het is misschien wel een idee om samen met de WEW een moment te prikken om het boek te presenteren. Van het grote boek van Henk over aquatische ecologie moet in juni het manuscript klaar zijn, waarna de opmaak deze zomer zal plaatsvinden. Misschien is het een idee om dat op de volgende ALV te presenteren waarbij we iets doen met KRW-Sloten-overige wateren? Reinder belt nog eens met Henk om te vragen hoe we het grote boek presenteren (***Actie 1. Reinder***) We kunnen dan ook Liesbeth Bakker vragen voor herevaluatie van haar project in de sloten proefvakken van 5 jaar geleden (suggestie van Herman van Dam)
3. Actie TAP: Herman van Dam en Mirjam Fagel en bestuur werken nu aan dit onderwerp voor doorstart TAP. In juli zal er worden nagedacht over een bijeenkomst over de beoordelingssystemen zoals die nu in Nederland beschikbaar zijn (stand van zaken en voldoen ze aan wat we nodig hebben of wensen?).
4. Harrie Tolkamp vraagt wat we doen met het evt. sturen van herinneringen aan leden voor donaties - Ronald antwoord dat hij dat dit in 2010 heeft gedaan en dat dat goed werkte, dit jaar was dat niet nodig.
5. Ellis neemt nog wat spelfouten weg in het verslag van ALV2012 – en daarmee is het verslag van de vorige ALV goedgekeurd.

4. Subgroepen:

   - meeste subgroepen hebben schriftelijk aangeleverd in de nieuwsbrief.
   Lowie vult aan voor de subgroep Ethiek: Hoewel deze subgroep geen bijeenkomsten heeft georganiseerd zijn ze nog wel bezig met het vraagstuk omtrent verkeerslachtoffers onder otters en herintroductie van otters. Daarbij hebben ze ook succesvol social media ingezet om informatie boven tafel te krijgen. De subgroep vind het belangrijk om een vinger aan de pols te houden en zal dit werk blijven continueren.
   Autoecologie: Wilco Verberk licht toe waarom de subgroep zich wil opheffen: de doelstelling van het maken van een xls met autoecologische kennis is gehaald, de xls is beschikbaar op het internet en leden kunnen aanpassingen doen. Herman van Dam vraag zich af wie regie voert over deze tabel om te zorgen dat aanpassingen door derden wel worden gecontroleerd en dat er aan goed versiebeheer wordt gedaan. Wilco zal nagaan hoe *dit het beste kan worden* gedaan. **(Actie 2 Wilco)**
   Reinder licht toe dat hij de subgroep Realisatie wil opheffen omdat er geen ideeën meer zijn voor nieuwe excursies en een deel van de activiteiten door het Platform Beekherstel worden gedekt.

5. Financien:

Ronald licht toe dat de WEW redelijk stabiel elk jaar zo'n 6000,- euro ontvangt van zo'n 40-50 instellingen, maar dat er maar 15 trouwe donateurs zijn.
De kascommissie geeft verslag: de begroting is goed verklaard en de jaarlijkse omzet bedraagt zo'n 6000,-. Daarnaast heeft de WEW nog ongeveer 20.000,- in reserve. De kascommissie suggereert om na te denken om deze reserve te verminderen door het geld op een nuttige wijze te gebruiken voor activiteiten. (bijv. meer publicaties).
Gerda Bolier stopt met haar werk in de kascommissie. Rick Wortelboer zal dit van haar overnemen en volgend jaar samen met Jako van der Wal de werkzaamheden uitvoeren.

6. Nieuwe activiteiten
Reinder roept alle leden op om initiatieven voor nieuwe bijeenkomsten bij het bestuur te melden. Het bestuur kan dan e.e.a. faciliteren. Er kunnen evt. tijdelijke themagroepjes worden opgesteld.

7. Publicaties
De publicatie van Rob Leeuwis (Veldgids exoten), gaat over 14 dagen naar de drukker. Mogelijk kan de WEW subsidie geven bij de kosten van deze druk.
N.a.v. sloten publicaties (zie ook punt 1) zullen Reinder en Ellis nadenken over mogelijkheden de ALV 2014 te combineren met de presentatie van een- of beide publicaties, bijv. in combinatie met de vraagstukken over beheer in overige wateren (**Actie 4. Ellis en Reinder**)
Herman suggereert nog dat de WEW eens praat met de KNNV om bepaalde publicaties te subsidiëren, zodat de publicaties toegankelijker worden voor een groter publiek. **(Actie 5. Bestuur)**

8. Rondvraag
Geen vragen

9. Volgende vergaderdatum
Voorstel voor de volgende ALV: 2e donderdag na de meivakantie, iets met sloten-publicatie/KRW_overige wateren?

Woensdag 21 mei 2014

10. Sluiting van de huishoudelijke vergadering om 12.30 uur.

Aansluitend aan de vergadering is in de rondvaartboot nog gediscussieerd over de Limnodata op initiatief van Peter van Puijenbroek (PBL). De WEW ondersteunt de noodzaak voor het behoud van de Limnodata als landelijke database en zal een brief opstellen naar Peter om dit te onderstrepen **(Actie 6. Bestuur)**. Op die manier kan hopelijk weer op structurele manier onderhoud en actualisatie aan deze database worden gepleegd. De WEW onderstreept daarbij dat toegankelijkheid van de data en kwaliteitszorg van groot belang zijn.

Op de website nog wat foto's om na te genieten van een goede middag excursie.

BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER

In het financieel verslag over het boekjaar 2013 zijn alle baten en lasten opgenomen die betrekking hebben op dit boekjaar, ongeacht de datum van betaling of ontvangst.

Baten

De baten van de WEW komen voor het overgrote deel voort uit donaties. Kleine overige inkomsten (minder dan 5%) halen we uit rente en, incidenteel, uit entreegelden van niet-leden en de verkoop van themanummers . Het bedrag aan donaties in het boekjaar 2013 bedroeg 6.610,- Euro en is bijeengebracht door 38 donateurs. Dit bedrag is tien procent hoger dan begroot.
Het aantal donateurs in 2013 is hoger dan in de twee voorgaande jaren, maar het gemiddelde bedrag per donatie is sinds 2010 met tien procent gedaald. Ook in onze branche zijn de bestedingen iets afgenomen, maar de WEW kan zich nog steeds verheugen in een grote schare van trouwe donateurs! Een enkele doneert een bijdrage in natura… Evenals in 2012 konden we voor vergaderingen van het bestuur en themagroepen gratis gebruik maken van de faciliteiten geboden door STOWA en Waterschapshuis.

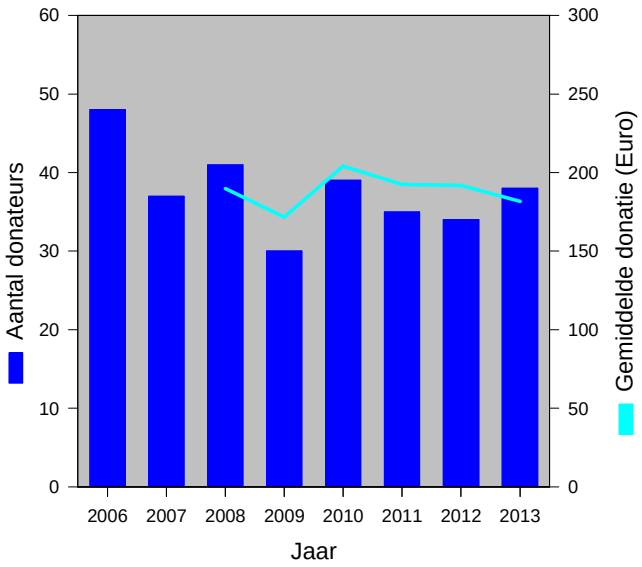

De WEW bestaat bij de gratie van trouwe donateurs. Door fusies neemt het aantal donerende instellingen af en niet alle instellingen doneren elk jaar. Het jaar 2013 was een goed jaar…

Lasten

De lasten over het boekjaar 2013 zijn lager dan begroot. Dit komt door een vertraging in de uitgave van het themanummer WEW-21 en een kleiner aantal bijeenkomsten en excursies dan in voorgaande jaren.
In Bijeenkomsten/Excursies zijn voor het boekjaar 2013 de kosten gesommeerd voor de ALV in mei, voor de bijeenkomst van de Werkgroep Exoten in april en voor het verwachte WEW-aandeel in de organisatie van de jaarlijkse Exotendag in december 2013. Omdat de afrekeningen van de NECOV voor de Exotendagen doorgaans pas na een jaar ontvangen worden, is in de balans een bedrag hiervoor opgenomen als ‘nog te betalen’.

Resultaat

Het boekjaar is afgesloten met een winst van 3.673,- Euro. Dit is veel meer dan begroot, door een hoger bedrag aan baten en een lager bedrag aan lasten.

Balans

Het eigen vermogen van de WEW is in 2013 toegenomen met 3.673,- Euro.

Donateurs

In 2013 is één nieuwe donateur toegetreden. Van de 38 donaties zijn 32 afkomstig van donateurs die de WEW ook in 2012 ondersteunden. In de afgelopen vier jaar heeft de WEW van 45 verschillende instellingen een donatie mogen ontvangen. Niet meer dan 25 hiervan zijn trouwe donateurs, dat wil zeggen, instellingen die in de afgelopen vier jaar steeds een bedrag aan onze vereniging schonken. Daarom kan het totale bedrag aan donaties van jaar tot jaar wisselen.

Begroting

De begroting voor 2013 is opgesteld vanuit de wens om de te besteden gelden zo goed mogelijk aan te wenden voor activiteiten die behoren tot de doelstelling van de WEW: de uitwisseling van kennis over het ecologisch functioneren van watersystemen en de toepassing daarvan in het beheer van oppervlaktewater.

De WEW is een organisatie zonder winstoogmerk. Met uitzondering van 2009 en 2011 heeft de WEW in de afgelopen jaren winst gemaakt. Hierdoor is het vermogen gestegen tot 28.000 Euro. Oorzaak: bij gelijkblijvende baten zijn de lasten gedaald. In de eerste plaats is het totaal aan “vaste lasten” verminderd, op de tweede plaats het aantal activiteiten (op het terrein van de WEW worden tegenwoordig bijeenkomsten en excursies georganiseerd door allerlei andere organisaties en platforms).

In juli 2013 is de Themagroep BW4.0 opgericht. Deze groep wil de toepassing van ecologische kennis in het beheer van oppervlaktewater, core business van de WEW, weer nieuw leven inblazen. Elders in deze nieuwsbrief kunt u daar meer over lezen.

Op verzoek van deze themagroep is in de begroting voor 2014 een bedrag van 5.800,- Euro opgenomen, voor de ontwikkeling van een WEW wikisite waar ecologische kennis en tools voor waterbeheerders gepresenteerd kunnen worden. Een éénmalige investering die waarschijnlijk tot een negatief resultaat over het komende boekjaar zal leiden. In het kielzog van BW4.0 voorzien we ook meer bijeenkomsten.

Voorstel

Het voorstel aan de ALV is:

- om de begroting voor 2014 vast te stellen;
- om de contributie voor leden voor 2014 vast te stellen op nul euro.

Haren, 17 april 2014 Ronald Bijkerk

Resultatenrekening 2013

	Begroting 2013	Werkelijk 2013
Baten		
Donaties	5900	6610
Rente	220	271
Themanummers	0	20
Entreegelden	0	0
Totaal baten	6120	6901
Lasten		
Kamer van Koophandel	40	0
Bijeenkomsten/excursies	4000	2736
Bestuursvergaderingen	100	210
Reiskosten	50	0
Attenties	100	93
Themanummers	1500	0
Porto- en kantoorartikelen	25	30
Website	62	62
Bankkosten	100	98
Overige kosten	0	0
Totaal lasten	5977	3229
Resultaat	143	3673

Balans per 31 december 2013

Activa		Passiva	
ING-rekening	15386	Eigen vermogen	27440
Spaarrekening	13404		
Voorraad themanummers	0		
Nog te ontvangen	675	Nog te betalen	2026
Totaal	29466	Totaal	29466

Toelichting

Nog te ontvangen: In 2014 ontvangen donaties voor het boekjaar 2013

Nog te betalen: Te verwachten rekeningen Exotendagen 2011 en 2013 en bankkosten 4e kw

Begroting boekjaar 2014

	Begroting 2014	Werkelijk 2013	Werkelijk 2012	Werkelijk 2011
Baten				
Donaties	6000	6610	5945	5970
Rente	250	271	252	290
Overige	0	20	0	175
Totaal baten	6250	6901	6197	6435
Lasten				
Kamer van Koophandel	40	0	33	38
Bijeenkomsten/excursies	4000	2736	2427	7874
Bestuursvergaderingen	400	210	99	450
Reiskosten	0	0	0	90
Attenties	800	93	51	951
Themanummers	0	0	0	0
Porto- en kantoorartikelen	50	30	0	34
Website	5870	62	61	61
Bankkosten	100	98	98	80
Overige kosten	0	0	0	0
Totaal lasten	11260	3229	2768	9577
Resultaat	-5010	3673	3428	-3142

Onze donateurs in 2013

Aquaterra KuiperBurger	Sportvisserij Nederland
Aquon Tiel	Stichting Wateropleidingen
Aqwa	STOWA
Brachion-Idee	Torenbeek Consultant
Bureau Waardenburg	Unie van Waterschappen
Deltares	Waterschap Aa en Maas
Ecoquest	Waterschap Brabantse Delta
Grontmij Nederland	Waterschap De Dommel
Herman van Dam Adviseur Water Natuur	Waterschap Groot Salland
Het Waterlaboratorium NV	Waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden	Waterschap Hunze en Aa's
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Waterschap Noorderzijlvest
Hoogheemraadschap Delfland	Waterschap Reest en Wieden
Hoogheemraadschap Rijnland	Waterschap Rivierenland
Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard	Waterschap Roer en Overmaas
Koeman en Bijkerk bv	Waterschap Scheldestromen
KWR Water BV	Waterschap Vechtstromen
Rijkswaterstaat	Wetterskip Fryslân
Roelf Pot onderzoek- en adviesbureau	Witteveen + Bos

AQUATISCHE ECOLOGIE IN NEDERLAND

Lowie van Liere (een persoonlijke impressie van een prachtig project)

In 2010 nam Bas van der Wal van de STOWA (en erelid van de WEW) het initiatief om een boek te laten verschijnen over aquatische ecologie. De eerste projectvergadering was 7 april 2010, de tweede al op 17 mei, daar zijn geen gespreksverslagen van. Voorlopige titel: 'Aquatische ecologie, waterkwaliteit en –beheer'. Uitgave binnen een jaar en bij voorkeur voor het 40 jarig jubileum van de STOWA. Hard cover en pocket uitgave. Het bleek om allerlei redenen niet haalbaar. Maar het project ging verder en het boek werd groter.
STOWA werd opdrachtgever, Henk Hoogenboom werd de schrijver, begeleid door een commissie van ervaren aquatisch ecologen, die *allen lid zijn van de WEW*. De WEW die ook een financiële bijdrage leverde. De KNNV was bereid het boek uit te geven. Zelfverzekerd als we waren gaven noemden we het project: ***Het Grote Boek***.

We hadden de intentie om een boek te schrijven waar 'alles' in stond. Leraren in de begeleidingscommissie gaven mede richting aan de concepten om het boek geschikt te maken voor de HBO opleiding. Daarnaast is het bruikbaar voor studenten aan universiteiten. En ecologen, die hun toekomst willen gaan vinden bij waterschappen kunnen er zeer goed gebruik van maken. Bovendien is het voor iedere geïnteresseerde in aquatische ecologie een prima boek om te lezen, om van te genieten (prachtige illustraties) en als naslagwerk. Ik zou het zelf ook zeker aan bestuursleden van waterschappen van harte aanbevelen. Kortom voor iedereen met het hart en het hoofd in het water is het een absolute aanrader.

Via internet hielden we elkaar op de hoogte en leverden we commentaren en aanvullingen op de concept hoofdstukken. Iets meer dan 1 Gb, 150 files. En we vergaderden als commissie ook zo'n dozijn keren in het echt in wat wisselende samenstelling. 'Het Grote Boek' liep als een trein, al was er net als bij echte treinen ook wel eens stevige vertraging. En staat alles er nu in? Geloof mij, dat hebben we behoorlijk waar gemaakt. Dat is voor een heel groot deel te danken aan de schrijver Henk Hoogenboom (inmiddels ook leraar, maar ook aan een efficiënte begeleidingscommissie. De voorzitter daarvan is jullie dankbaar voor die mooie medewerking.

En nu is het er, althans gaat het er op zeer korte termijn ook komen, met een kaft er omheen. Op de ALV van de WEW gaat het in ieder geval gepresenteerd worden; Ik laat even zien hoe de cover er uit gaat zien.

En wat de onderwerpen zijn die het boek behandeld, en hoe je het kunt bestellen kun je vinden op de site van de KNNV. Noteer het en bestel het zodra het er is. Maar daar krijg je via de WEW ook wel weer bericht van.

Themanummers

De Werkgroep Ecologisch Waterbeheer is een vereniging die zich inzet voor een optimale benutting van ecologisch kennis ten behoeve van het waterbeheer in Nederland. De Werkgroep geeft minimaal één maal per jaar een **NIEUWSBRIEF** uit en heeft daarnaast een publicatiereeks van **THEMANUMMERS.** De themareeks zijn in onderstaand overzicht weergegeven. Op de WEW website is het complete overzicht eveneens opgenomen en via de website zijn een aantal van de meer recente themanummers te downloaden (http://www.wew.nu/publicaties.php).

Veel oude themanummers (zie WEW-site Publicaties) zijn nog als rapport beschikbaar. Te bestellen bij de penningmeester tegen kostprijs + verzendkosten.

WEW-01	*Biologische Waterbeoordeling. Methoden voor het beoordelen van Nederland oppervlaktewater op biologische grondslag.* L. de Lange & M.A. de Ruiter, eindredactie, 1977. Werkgroep Biologische Waterbeoordeling. (Niet meer verkrijgbaar)
WEW-02	*Biologische waterbeoordeling: instrument voor waterbeheer?* P.F.M. Verdonschot & L.W.G. Higler (redactie). 1987. Werkgroep Biologische Waterbeoordeling; Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum. (Verkrijgbaar via IBN-Wageningen)
WEW-03	*Biologische Waterbeoordeling. Een theoretische beschouwing.* Pieter Schroevers, 1991. Een uitgave van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer.
WEW-04	*De maakbaarheid van de Natuur.* Verslag van een discussiemiddag van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, Subgroep Standaardisatie. Onder redactie van E.T.H.M. Peeters, P.T.J.C. van Rooy, H.A.M. Ketelaars & M. Fellinger, 1994. Speciale uitgave Nieuwsbrief 20, Werkgroep Ecologisch Waterbeheer.
WEW-05	*Levensgemeenschappen van brakke wateren, aanzet tot een beschrijving en bescherming.* Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, werkgroep Brakke wateren. December 1995. prijs fl 10,-
WEW-06	*Beken stromen. Leidraad voor ecologisch beekherstel.* Verdonschot P. et al, 1995. WEW-06, STOWA 95-03, Utrecht. (Verkrijgbaar bij firma Hageman Verpakkers, Zoetermeer)
WEW-07	*Leidraad voor ecologisch beekherstel in discussie.* Discussieverslag n.a.v. het concept: "Beken stromen". Onder redactie van O.Driessen en P. Verdonschot, 1995.
WEW-08	*Lijst van de Nederlandse Chironomidae.* Alexander Klink en Henk Moller Pillot, mrt 1996.
WEW-09	*Habitat evaluatie procedure: een bruikbaar instrument voor het (regionaal) waterbeheer.* Verslag van een discussiemiddag (1 november 1995) van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer. Onder redactie van: M. Fellinger, J. Friedrich, E.T.H.M. Peeters, oktober 1996.
WEW-10	*De aquatische levende rupsen van Nederland, proeftabel en autecologie.* H. Vallenduuk, H. Cuppen en G. van der Velde.
WEW-11	*Inlaat van systeemvreemd water*. Verslag van discussiemiddagen. Onder redactie van Jan Hylkema en Ria Hunink, september 1997.
WEW-12	*Evaluatie en verder ontwikkeling van ecologische beoordelingssystemen*. Verslag van een STOWA workshop 3 april 1997 Onder redactie van R. Maasdam en S. Klapwijk, november 1997.
WEW-13	*Natte natuur tussen wal en schip?!.* Verslag van een workshop van de Werkgroep Ecologische Waterbeheer, subgroep standaardisatie. Onder redactie van J.C Friedrich, A. Fortuin en M. Fellinger, november 1997.
WEW-14	*Aquatisch-ecologische instrumenten voor de toekomst.* Verslag van een workshop van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer subgroep Ecologische Instrumenten in samenwerking met IKC-N en STOWA, Onder redactie van Piet F.M.Verdonschot en Stefanie N. Janssen, juli 1998.
WEW-15	*Naar een gedifferentieerde en gebiedsgerichte waterrnormering*. Verslag van een workshop van de WEW subgroep sloten op 17 september 1998. Onder redactie van E. van Dijk.
WEW-16	*Naar standaardisatie van visstandmonitoring en –beoordeling.* Verslag van een workshop van de WEW subgroep Sloten op 2 december 1998. Onder redactie van S.Semmekrot, december 1999.
WEW-17	*Handleiding bemonsteringsapparatuur aquatische macro-invertebraten*. Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden & Analysen. December 1999.
WEW-18	*Handleiding bemonsteringsapparatuur aquatische macro-invertebraten*. Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden & Analysen. Juli 2001.
WEW-19	*Zeldzaamheid van de macrofauna van de Nederlandse binnenwateren*. Onder redactie van R.Nijboer & P. Verdonschot. Juli 2001.
WEW-20	*Ecologisch waterbeheer in de toekomst met een blik uit het verleden.* Symposium ter gelegenheid van het afscheid van drs. Jean JP Gardeniers dd 21 februari 2002. Onder redactie van Edwin Peeters, januari 2004.

WEW-21	*Geannoteerde standaardlijst van determinatieliteratuur voor Nederlandse aquatische macro-invertebraten.* Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden en Analyse (WSMMA). Redactie Barend van Maanen en Ton van Haaren.
WEW-22	*WAT ER IS, als er WATER IS*. Uitgave ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de WEW. Redactie: Peter Heuts, Lowie van Liere, Bas van der Wal, Bert-Jan van Weeren. Tevens Stowa publicatie 2007-10. Juni 2007
WEW-23	*Milieu- en habitatpreferenties van Nederlandse zoetwatermacrofauna.* Auteurs: W.C.E.P. Verberk, P.F.M. Verdonschot, T. van Haaren, B. van Maanen. Subgroep Autoecologie. Redactie: Rebi C. Nijboer. Mei 2012. Met spreadsheet-bijlage voor de soortenlijst met indicatorwaarden.